

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสมบัติทางกายภาพและเคมีของชุดดินที่สำคัญในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ผลที่ได้จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของดินชุดต่าง ๆ ดังนั้นเพื่อความสะดวกและสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น จึงนำผลการศึกษาที่ได้นั้นมาประเมินเพื่อจัดระดับความเหมาะสมตามศักยภาพทางการเกษตรของชุดดินต่าง ๆ

การประเมินค่าเพื่อหาความเหมาะสมของที่ดิน ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินตามหลักของ FAO Framework เป็น 4 ระดับชั้น (classes) คือ

- S1 = เหมาะสม (Suitable)
- S2 = เหมาะสมปานกลาง (Moderately suitable)
- S3 = เหมาะสมเล็กน้อย (Marginally suitable)
- N = ไม่เหมาะสม (Not suitable)

ในการจำแนกความเหมาะสมของที่ดินในการศึกษานี้จะใช้สมบัติของดินทั้งทางกายภาพและเคมีที่ได้จากการวิเคราะห์มาใช้เป็นคุณภาพที่ดินที่จะใช้ในการประเมิน การพิจารณาเลือกคุณภาพที่ดินที่ใช้ในการประเมินจะคำนึงถึงพืชหลักที่มีการปลูกในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้แก่ ข้าว ถั่วลิสง กล้วยเลี้ยงสัตว์ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล และมะพร้าว (กรมพัฒนาที่ดิน, 2541)

ขั้นตอนการประเมิน

1. กำหนดคุณภาพที่ดิน (Land quality: LQ) ที่ใช้ในการประเมิน ซึ่งคุณภาพที่ดินนั้นจะมีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช ในการศึกษาครั้งนี้ได้คัดเลือกคุณภาพที่ดินที่นำมาประเมินนั้นจากสมบัติทางกายภาพและเคมีที่ได้ทำการศึกษามา (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 คุณภาพที่ดินที่ใช้ในการประเมิน

สมบัติทางกายภาพ	สมบัติทางเคมี
1. ความสามารถในการให้น้ำไหลซึมผ่านได้	1. ไนโตรเจน
2. เนื้อดิน	2. ฟอสฟอรัส
3. ความหนาแน่นรวม	3. โพแทสเซียม
4. ช่องว่างในดิน	4. อินทรีย์วัตถุ
5. ปริมาณความชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช	5. ความเป็นกรด-ด่าง
	6. ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกในดิน
	7. การนำไฟฟ้าของดิน

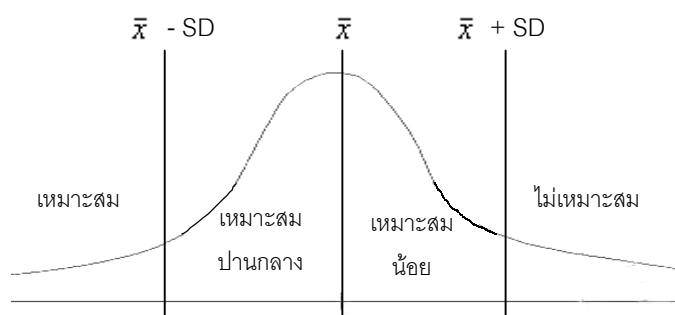
2. จำแนกชั้นความเหมาะสมของชุดดินแต่ละชุด โดยการนำไปเปรียบเทียบกับค่าพิสัยของคุณภาพที่ดินที่ได้กำหนดไว้ (ตารางที่ 34) ซึ่งค่าพิสัยของคุณภาพที่ดินที่นำมาใช้นั้นได้อ้างอิงมาจากค่าที่ FAO Framework ได้กำหนดไว้ และนำมาปรับให้มีความเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้

ตารางที่ 34 การกำหนดระดับความเหมาะสมของค่าพิสัยของคุณภาพที่ดิน

คุณภาพที่ดิน	ค่าพิสัย			
	S1	S2	S3	N
สมบัติทางกายภาพ				
- ความสามารถในการซึมผ่านของน้ำ (cm hr ⁻¹)	2.0 – 6.0	6.0 – 8.0	0.8 – 2.0 8.0 – 12.5	<0.8 >12.5
- ปริมาณความชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (% by Vol.)	>30	20 - 30	10 - 20	<10
- ค่าความหนาแน่นรวมของดิน (g cm ⁻³)	1.4 – 1.6	1.6 – 2.0 1.2 – 1.4	<1.2 >2.0	
- ปริมาณช่องว่างในดิน (%)	40 – 70	20 – 40	<30 >70	
- เนื้อดิน	- ทรายปนร่วน - ร่วน - เหนียวปนทราย - ร่วนปนทราย	- ร่วนเหนียว ปนทราย - ร่วนเหนียว - ทรายแป้ง	- เหนียว - ทราย	
สมบัติทางเคมี				
- ไนโตรเจน (g kg ⁻¹)	>2.0	1.0 – 2.0	<1.0	
- ฟอสฟอรัส (mg kg ⁻¹)	>25	3 – 25	<3	
- โพแทสเซียม (cmol kg ⁻¹)	>0.3	<0.3		
- อินทรีย์วัตถุ (g kg ⁻¹)	>25	5 – 25	<5	
- ความเป็นกรด-ด่าง	5.0 – 7.3	7.3 – 8.0 4.0 – 5.0	3.5 – 4.0	>8.0 <3.5
- ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกในดิน (cmol _c kg ⁻¹)	>15	3 - 15	<3	
- การนำไฟฟ้าของดิน (ds m ⁻¹)	<2	2 - 4	4 - 8	>8

ที่มา : ดัดแปลงจากกรมพัฒนาที่ดิน (2535)

ค่าตัวเลขแสดงระดับความเหมาะสมของที่ดิน แสดงเป็นค่าคะแนนรวม จากนั้นนำค่าคะแนนที่ได้มาจัดเป็นระดับความเหมาะสม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบกับค่าพิสัยมาจัดลำดับ โดยอาศัยค่าเฉลี่ย (mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) (ภาพที่ 33 และตารางที่ 35)

ภาพที่ 33 แสดงวิธีการแบ่งค่าคะแนนในการกำหนดระดับความเหมาะสม

ตารางที่ 35 ค่าคะแนนที่ใช้ในการกำหนดระดับความเหมาะสมของที่ดิน

ระดับความเหมาะสม	ค่าคะแนน		
	สมบัติทางกายภาพ	สมบัติทางเคมี	ภาพรวมทั้งหมด
เหมาะสม	5 – 8	10 – 12	19 – 21
เหมาะสมปานกลาง	9 – 10	12 – 13	22 – 24
เหมาะสมเล็กน้อย	11 – 13	14 – 15	25 – 27
ไม่เหมาะสม	14 – 16	16 – 17	28 – 32

ตัวอย่างการคำนวณ

ตารางที่ 36 ตัวอย่างการประเมินความเหมาะสมทางกายภาพของชุดดินบางกล้าที่ระดับความลึก 0 – 15 เซนติเมตร

สมบัติทางกายภาพ	ความสามารถในการซึมผ่านของน้ำ	เนื้อดิน	ความหนาแน่นรวม	ช่องว่างในดิน	ปริมาณความชื้นที่เป็นประโยชน์	คะแนนรวม
ค่าพิสัย	N	S2	S1	S1	S2	-
ค่าคะแนน	4	2	1	1	2	10

คะแนนที่ได้จากการประเมินเท่ากับ 10 ดังนั้นชุดดินบางกล้าที่ระดับความลึก 0 – 15 เซนติเมตร มีระดับความเหมาะสมทางการเกษตรของที่ดินอยู่ที่ ระดับความเหมาะสมปานกลาง

ตารางที่ 37 ตัวอย่างการประเมินความเหมาะสมทางกายภาพของชุดดินบางกล้าที่ระดับความลึก 15 - 30 เซนติเมตร

สมบัติทางกายภาพ	ความสามารถในการซึมผ่านของน้ำ	เนื้อดิน	ความหนาแน่นรวม	ช่องว่างในดิน	ปริมาณความชื้นที่เป็นประโยชน์	คะแนนรวม
ค่าพิสัย	N	S2	S1	S2	S2	-
ค่าคะแนน	4	2	1	2	2	11

คะแนนที่ได้จากการประเมินเท่ากับ 11 ดังนั้นชุดดินบางกล้าที่ระดับความลึก 15 - 30 เซนติเมตร มีระดับความเหมาะสมทางการเกษตรของที่ดินอยู่ที่ ระดับความเหมาะสมเล็กน้อย

เพราะฉะนั้นจากการคำนวณระดับความเหมาะสมของที่ดินของชุดดินทั้งหมดที่ทำการศึกษานี้สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 38

ตารางที่ 38 ผลการประเมินเพื่อหาความเหมาะสมทางการเกษตรของชุดดิน

ชุดดิน	ความเหมาะสมทาง กายภาพของดิน		ความเหมาะสมทาง เคมีของดิน		ความเหมาะสม ในภาพรวม	
	ระดับความลึกของดิน		ระดับความลึกของดิน		ระดับความลึกของดิน	
	0-15 ซม.	15-30 ซม.	0-15 ซม.	15-30 ซม.	0-15 ซม.	15-30 ซม.
เกาะใหญ่	S1	S1	S1	S1	S1	S1
บางกล้า	S2	S3	S2	N	S2	N
โคกเคียน	S1	S3	S3	S3	S2	S3
สตูด	S2	S2	S2	S3	S2	S2
เขี้ยวใหญ่	S3	N	S2	N	S2	N
ระแงะ	S3	S3	S1	S3	S3	S3
บางนรา	S2	S3	S1	N	S2	N
แกลง	S3	S3	S1	S2	S2	S3
ละงู	S3	S3	S1	S2	S1	S2
ระโนด	S3	N	S1	S3	S3	N
วิสัย	S1	S1	S3	S3	S2	S2
สุโหงป่าดี	S2	S2	S2	S3	S2	S2
คองหงส์	S1	S2	S1	N	S1	S3
ท่าชะ	S1	S1	S3	N	S1	S3
คลองท่อม	S1	S2	S3	S3	S1	S3
ลำภูรา	S3	S3	S2	S3	S2	S3
อ่าวลึก	S2	S3	S3	S3	S2	N
ภูเก็ต	S3	S3	S2	S3	S3	S3
บาเจาะ	S3	S3	N	N	N	N
เขาขาด	S3	S3	S2	S3	S2	S3
สะท่อน	S1	S2	S3	S3	S2	S2
คลองเต็ง	S3	S2	S3	S3	S3	S2
ระนอง	S2	S3	S3	N	S2	S3
ยะลา	S3	S3	S1	S3	S2	S3
ชุมพร	S1	S2	S3	S3	S1	S2
หาดใหญ่	S3	S3	S2	S2	S3	S3
ท่าจีน	N	N	S2	S3	N	N
บ้านทอน	N	N	N	N	N	N

จากภาพที่ 34, 35, 36, 37, 38 และ 39 เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการประเมินความเหมาะสมทางการเกษตรของชุดดินที่ศึกษา โดยนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการนำเสนอ โดยการจัดทำเป็นแผนที่แสดงถึงระดับความเหมาะสมของพื้นที่ทั้งด้านกาย เคมี และในภาพรวมทั้งหมด ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวก และสามารถมองเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น

นอกจากนั้นก็จะทราบถึงพื้นที่ของระดับความเหมาะสมทั้งทางด้านกายภาพ เคมี และในภาพรวมทั้งหมด ว่ามีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมเล็กน้อย และไม่เหมาะสมอยู่เป็นพื้นที่เท่าไร (ตารางที่ 39) ซึ่งจะเป็นภาพรวมทั้งหมดของพื้นที่ที่จะทำให้สามารถมองเห็นได้ว่า พื้นที่ของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาบริเวณใดมีศักยภาพมากน้อยแค่ไหนในการนำพื้นที่มาใช้ประโยชน์ และยังเป็นแนวทางในการนำพื้นที่ไปใช้ได้อย่างถูกต้องมากที่สุด

ตารางที่ 39 แสดงพื้นที่ของระดับความเหมาะสมทางด้านกายภาพ เคมี และภาพรวมทั้งหมด

ระดับความเหมาะสม	ระดับความลึก 0-15 เซนติเมตร		ระดับความลึก 15-30 เซนติเมตร	
	ไร่	ร้อยละของพื้นที่ลุ่มน้ำ	ไร่	ร้อยละของพื้นที่ลุ่มน้ำ
ทางกายภาพ				
เหมาะสม	250,276.73	5.31	46,967.43	0.99
เหมาะสมปานกลาง	399,209.86	8.49	216,647.67	4.61
เหมาะสมเล็กน้อย	1,127,607.78	23.94	1,198,961.44	25.46
ไม่เหมาะสม	47,050.64	1.00	361,568.47	7.68
ทางเคมี				
เหมาะสม	1,254,553.82	26.65	19,696.94	0.42
เหมาะสมปานกลาง	294,985.17	6.26	498,311.34	10.58
เหมาะสมเล็กน้อย	220,446.41	4.68	826,951.01	17.55
ไม่เหมาะสม	54,159.61	1.15	479,185.72	10.19
ภาพรวมทั้งหมด				
เหมาะสม	257,292.45	5.47	19,696.94	0.42
เหมาะสมปานกลาง	884,827.91	18.79	188,705.65	4.00
เหมาะสมเล็กน้อย	625,426.37	13.28	899,914.00	19.11
ไม่เหมาะสม	56,598.28	1.20	715,828.42	15.21

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ก็จะได้ทราบถึงข้อมูลทางกายภาพและเคมีของชุดดินต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลดินทางด้านกายภาพ ซึ่งในปัจจุบันได้ทำการศึกษาไว้ค่อนข้างน้อย ข้อมูลทางกายภาพและเคมีเหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร โดยข้อมูลทางกายภาพและเคมีนี้เป็นข้อมูลที่จะบ่งบอกถึงข้อจำกัดของชุดดินต่างๆ ที่ศึกษา และเมื่อมีการนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาพิจารณาประกอบกับข้อมูลเดิมที่มีการใช้ประโยชน์อยู่ ก็จะได้ทราบถึงข้อจำกัดและปัญหาของดินได้เพิ่มมากขึ้น นั่นก็หมายความว่า จะทราบถึงปัญหาของดินแต่ละชุดได้มากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาถึงความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยการนำข้อมูลจากการศึกษามาพิจารณาประกอบกันแล้วพบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่่นั้นเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการทำเกษตรอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง และเหมาะสมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น นั่นก็หมายถึงยังมีพื้นที่ที่ยังมีปัญหาคือต้องได้รับการปรับปรุงและจัดการอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อให้เป็นการง่าย สะดวกต่อการศึกษาและการจัดการวางแผนมากยิ่งขึ้น จึงได้ทำการสรุปและจัดชุดดินต่าง ๆ ที่มีข้อจำกัดเหมือนกันไว้ด้วยกัน พร้อมทั้งได้นำเสนอแนะแนวทางในการจัดการข้อจำกัดของดินที่มีปัญหาแต่ละประเภทไว้ด้วย (ตารางที่ 40) เพื่อให้เป็นแนวทางในการนำปัญหา ข้อจำกัดของดิน และข้อเสนอแนะในการจัดการชุดดินที่มีปัญหาแต่ละประเภท ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดินนั้นมีศักยภาพที่สูงขึ้นเหมาะแก่การนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร นอกจากนั้นข้อมูลที่ได้ทำการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมชลประทาน ฯลฯ ที่จะได้นำข้อมูลนี้ไปเป็นแนวทางแก่เกษตรกรในเรื่องของการจัดการดินที่มีปัญหา และวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้มีการใช้ที่ดินได้อย่างถูกต้องตามศักยภาพของที่ดินและเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเป็นรากฐานในการผลิตทางด้านเกษตรและส่งผลให้ประชากรในพื้นที่มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

ตารางที่ 40 แสดงปัญหา ข้อจำกัดของชุดดินและการจัดการ

ปัญหาและข้อจำกัด	ชุดดิน	การจัดการ*
<p>ทางกายภาพ</p> <p>1. ดินตื้น</p>	<p>ชุมพร (22)**, หาดใหญ่ (22), ยะลา (22), คลองเต็ง (20) และระนอง (21)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เลือกพืชปลูกให้เหมาะกับสภาพพื้นที่ - การขุดหลุมปลูกให้โตกว่าปกติ - การเพิ่มหน้าดิน โดยการใช้ดินจากที่อื่นมาถมก่อนปลูก - อาจมีการจัดการให้เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์
<p>2. ดินทรายจัด</p>	<p>บ้านทอน (26) และบาเจาะ (17)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้สารอินทรีย์หรือสารปรับปรุงดิน เช่น เปลือกถั่วลิสง เศษพืช เศษหญ้า ฯลฯ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดินช่วยในการอุ้มน้ำของดิน - คลุมดินหรือปลูกพืชคลุมดิน - เลือกพืชที่เหมาะสม สามารถขึ้นได้ในดินทราย มีระบบรากสั้น เช่น สับปะรด มะม่วงหิมพานต์ ผัก เป็นต้น - การจัดการน้ำ การให้น้ำพืชควรเป็นแบบหยด หรือแบบฝนเทียม
<p>3. ดินระบายน้ำเร็ว</p>	<p>ละงู (8), ท่าจีน (25), ระแงะ (6), บางนรา(7), แกลง(7), สตูล(4), เกาะใหญ่ (1), โคกเคียน(3), สุโหงป่าดี(11), วิสัย(10), เขียวใหญ่(5), บางกล้า(2), ระโนด(9) และ สะท้อน(19)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เลือกชนิดของพืชที่ปลูกให้เหมาะสมกับพื้นที่ - ยกร่องปลูกพืช ทำร่องน้ำรอบแปลง เพื่อให้ระดับน้ำได้ดินพันรากพืช เพื่อป้องกันการท่วมขังของน้ำในฤดูฝน - ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือพืชตระกูลถั่ว เช่น ปอเทือง โสนอัฟริกัน แล้วไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด ให้ดินร่วนซุย

ตารางที่ 40 (ต่อ)

ปัญหาและข้อจำกัด	ชุดดิน	การจัดการ*
<p>4. ดินเสี่ยงต่อการชะล้าง</p> <p>ทางเคมี</p> <p>1. ดินเค็ม</p> <p>2. ดินกรด</p>	<p>ภูเก็ต(16), อ่าวลึก(16), ลำภูรา(15), คลองท่อม(14), ท่าแซะ(13), คอหงส์(12), ชุมพร(22), ยะลา(22),หาดใหญ่(22), เขาขาด(18), คลองเต็ง(20) และระนอง(21)</p> <p>เขียรใหญ่(5), ระแงะ(6) และท่าจีน(25)</p> <p>เกาะใหญ่(1), บางกล่ำ(2), โคกเคียน(3), สตูล(4), เขียรใหญ่(5), ระแงะ(6), บางนรา(7), แกลง(7), ละงู (8), ระโนด(9), วิสัย(10), สุโงปาดี(11), คอหงส์(12),ท่าแซะ(13), คลองท่อม(14), ลำภูรา(15), อ่าวลึก(16), ภูเก็ต(16), เขาขาด(18), สะท่อน(19), คลองเต็ง(20), ระนอง(21), ยะลา(22), ชุมพร(22), หาดใหญ่(22),ท่าจีน(25) และบ้านทอน(26)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ปลูกพืชคลุมดิน เช่น หญ้าแฝกตามแนวระดับ - ปลูกพืชตระกูลถั่วแซมพืชหลัก - การทำชั้นบันไดดิน - การทำคูรับน้ำรอบเขา - ทำคันดินรอบพืชปลูก พร้อมประตูเปิดปิด - ทำร่องระบายน้ำรอบพื้นที่ และภายในพื้นที่ เพื่อช่วยลดระดับน้ำได้ดินและช่วยเร่งการชะล้างเกลือออกจากดิน - คัดเลือกพืชที่สามารถทนเค็มได้มาปลูกในพื้นที่ - ล้างหน้าดินเพื่อระบายกรดหรือสารพิษต่าง ๆ ก่อนการปลูกพืช - ใส่วัสดุปรับปรุงดินพวกปูนทางการเกษตร เช่นปูนขาว ปูนมาร์ล เปลือกหอยเผา หินปูนบด เป็นต้น - ควบคุมน้ำได้ดินให้เหมาะสมกับพืชปลูก - จัดทำคูระบายน้ำเพื่อระบายสารพิษออกจากพื้นที่ - เลือกชนิดของพืชปลูกที่ทนทานต่อความเป็นพิษของเหล็ก อลูมิเนียม - ปลูกพืชหมุนเวียนสลับหรือปลูกแซมพืชหลัก - ใช้ยิปซัม 100 - 500 กก./ไร่/ปี ร่วมกับหินปูนบด 150 - 600 กก./ไร่/ปี - ใช้ยิปซัม 100 - 500 กก./ไร่/ปี ร่วมกับปูนขาว 80 - 400 กก./ไร่/ปี

ตารางที่ 40 (ต่อ)

ปัญหาและข้อจำกัด	ชุดดิน	การจัดการ*
3. ดินอุดมสมบูรณ์ต่ำ	เกาะใหญ่(1), บางกล้า(2), โคกเคียน(3), สตูล(4), เขียวใหญ่(5), ระแงะ(6), บางนรา(7), แกลง(7), ละงู(8), ระโนด(9), วิสัย(10), สุโงปาดี้(11), คอหงส์(12),ท่าแซะ(13), คลองท่อม(14), ลำภูรา(15), อ่าวลึก(16), ภูเก็ต(16), เขาขาด(18), สะทอน(19), คลองเต็ง(20), ระนอง(21), ยะลา(22), ชุมพร(22), หาดใหญ่(22), ท่าจีน(25) และบ้านทอน(26)	<ul style="list-style-type: none"> - จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนที่มีพืชตระกูลถั่วแทรกอยู่ในระบบพืชหลัก - ใช้ปุ๋ยปรับปรุงดิน ใช้พืชตระกูลถั่วอายุสั้นมาปลูกในพื้นที่แล้วไถกลบ เช่น ปอเทือง โสน และถั่วพราง เป็นต้น - ใช้ปุ๋ยเคมีควบคู่กับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดเสนอแนะไว้

หมายเหตุ : * อ้างอิงจากรายงานการจัดการทรัพยากรดินเพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจหลักตามกลุ่มชุดดิน เล่ม 1 ดินบนพื้นที่ราบต่ำ และเล่ม 2 ดินบนที่ดอน (กรมพัฒนาที่ดิน, 2541)

:** ตัวเลขแสดงในวงเล็บเป็นตัวเลขแสดงถึงหน่วยที่ดิน (Land units) ของชุดดิน